

M JONAZ FLORAEI
FLORES
ANTIQUITATIS SCANIAE

Eller Enfaldig Samling af
The gamla handlingar om
Skåne = Land; forna Tillstånd

och

APPENDIX

ANTI + ARPIANA

Göteborg

uplagd af Johann George Lange, 1743.

SSF:s kommentarer:

En av SSF:s ledamöter hade tillgång till en pärm innehållande kopior av en gammal maskinskriven text med rubriken Flores Antiquitatis Scaniae. Då innehållet i boken ansågs ha stort allmänintresset överförde år 1999 SSF texten till elektronisk form som ett ALU-projekt och redigerade sedan denna till detta Internet-lämpliga format. Texten publicerade i bokform 1743 och kan ibland hittas i antikvariat.

Radices Agentes

IN DOMINO FELICITAS!

Första Delen

FLORES ANTIQUITATES SKANICAE RADICES AGENTES

Cap I

The Scandiske Invånare, som genom sina Hielte – gerningar, gjort sig wida i werldene namnkonnoge, hafwa och med Berömlig flit lämnat sinom Efterkommandom grundelig anledning till ett hederwärdt eftermäle. En del hafwer sökt sitt namns ähreminne at bibehålla uti Städens Byggande, högars upkastande och stenars upresande: Någre hafwa dicktadt Skalde = Qväden, stiftat lagar och sagor utgifwit: Andre hafwe the gamla handlingar igenom skriftelig författning ifrån glömskane entledigat.

§ 2

Och fast ganska mycket af the gamla minningsmärken genom åldren är förkommit, ther af månger, som med afundsjuke ögon anser våra antiquiter, icke sparar ett omildt förtydande: så äro dock märkwärda qwarlefwor, men med mörker till större delen betäckte, som kunna, fast icke utan stor swårighet, af the hugsamma Skribenter och sanna älskare af the rena Antiquiten, mer och mer igenfinnas och upträckas.

§ 3

Hwar till gamla Grafwårders wahraktighet, Rims och Sagors urminnes häfd samt sten och andra Skrifterters gielande witsord, tilika med sielfwa språkets egenskap, instämmande med åtskilliga orters namn och beskaffenhet, gifwa bästa underrättelse¹.

§ 4

The afdödas grifter och ätt=högar, wilkas egentliga ålder Herr Rudbeck med särdeles flit sökt utleta² hafwa fordom warit så heligt hållne at hedningarne ej dristat sig them något mehn tillfoga³.

§ 5

Till hwad hielpreda the gamlas Skaldeqwäden ock Sagor warit Saxoni⁴ och Johanni Magni⁵. intyggar theas egna witesmåhl. Torfaeus tillstår och at the trowärdige Islans Scribenter äfwen ther af haft. hielp och Anledning⁶.

¹ Vid. Torf.Ser. Reg.och Dyn. Pag. 50

² In Atlant. T.I.C.6.

³ Verel. not.in Herv.Sag. oag. 32.

⁴ Inpraef

⁵ Lib.I.C.7

§ 6

The uhrminnes Sten Skrifters wahracktighet, hwarigenom våre Runor hos Efterwerlden äga sin frågd, kan så mycket mindre dragas i Twifwelsmål som i några Kyrkior än finnas några hundrade åhriga anteckningar på blotta kalckstrykningen, som äro till en behållne och läslige. Och then Runaskriftens utplånande Saxo omtalar, tillegger han icke tidsens längd, utan andra orsaker⁷.

Cap II

§ 1

The Skånska gamla handlingar, som genom krig och andra förändringar, som thenna gräntseorten i synnerhet warit underkastad, äro dels i the förra tider ifrån sin rätta stam afsöndrade, dels aldeles i förgätenhet lämnade, så at thet säkraste man härutinnan till rättelse haft, är af then berömlige proffesoren i Lund sahl. Herr Stobaeo uppsökt och författat⁸.

§ 2

Saxo gram som ock warit en Skånsk Inwånare³ wäl åtskilligt samlat af the Skånska Antiquiteter och anført, dock mer sin Förman Then Lundiska Arsbiskopen Absalon till behag, än sanningen till styrkio och försvar, hwarföre han till sin uhrsäckt betygar, at han i sin Historiska Författning enkannerligen och aldra mäst rättat sig effter bemälte Arsbiskops gifna berättelser; ceu venerandae narrationis ducumentum perinde acdivinum aliquod magisterium amplexatus⁹.

§ 3

Huru then Påwiske Praelaten Absalon warit sinnad, och hwad missförstånd och fiegd emellan honom och the Skånska, för tillgfogad förment oförrätt och meen i theas gamla fri = och rättigheter, warit, är af the tiders handlingar nogsam bekant. Och thetta är utan Twifwel ordsaken, at vårt Skånska folk¹⁰ äfwen som våre Swenske¹¹ och the Norske¹² finnas af Saxone med förwitelse angrepna.

§ 4

I the Isländske skrifter är och en noga undersökning nödig. Snorre Sturleson felar ther uti, at han efter sin tiders berättelser, lämpat til gamla handlingar the i senare tider brukeliga namn¹³ oaktadt, at fordom warit olika stadgar, Kongzsäten och gräntze skillnader med mera. The andra Polyhistores komma Ey heller altid öfwerens¹⁴.

⁶ 1 c.p. 56

⁷ In praefat. conf. Difp Lund. de antiq. Gothor.insign. C.3. §.9.10

⁸ wilcket ses af the Acad.Disputationer, som under thenne lärde Professorens praesido utkommit: Såsom, de fretis, imprimis de frecok Herculeo Vero, de Antiquis Gentium Goth. Insignibus de primus andiae Habitato: och quibusdam aliis eo pertin: de Scania Antiqua & c.

³ Se Herr Archiat Kil. Stobaei programma Inaugural. Edit 1735. De poetis Lundensibus

⁹ In praefat

¹⁰ Vid. Sax. Libr. 14. p.m.(edit. francof.a 1576 240. lib.5.p. 322 Lib. II. p. 127.

¹¹ Sax.Lib.I.p. 12.(conf.Meffen. Scond illustr. Tom. 15. p. 23.) lib. 14.p. 235. vid. Joh. Mag. & Sax. I. c. p. 340. & Adan. Brem.

¹² Sax. I.c.p. 121. 172.

¹³ Verelit Not. Hervar. p. 121 vid. Inf. Cap. 12. § 2.5.

¹⁴ Cfr.Torf.ser. D. Reg, L.I.C,5.

Radices Agentes

Cap III

§ 1

The gamla Thule Boars Skrifter, them Saxo högelingen berömmar, och Thorfaeus Isländska kallar,¹⁵ innehålla Sweo = Giötiska handlingar, och äro först hos sitt eget folck författade, men sedermera till Island bortförde¹⁶.

§ 2

Att Isländarne som först kommit ifrån Skandien, ey begynt at skrifwa för thet XII Secul är Torfaei eget tillstående¹⁷, hwaraf följakteligen bewises, at the för then tiden hafft Sweo Giöthiska skrifter utom hwilka the ey kunnat våra handlingar, med så många omständigheter af bedriffter, rum och personer, alt ifrån Odens tid föredraga; helst Torfaeus will påstå at man föga mer kan minnas än våra närmaste förfäders namn¹⁸.

§ 3

Torfaeus säger ock, at Saxo neppeligen genomögnat the så kallade Islands Sagorna, effter the honom aldraminst bifalla men likwähl hafwer han till wissa konungars beskrifningar åtskilligt af Hervarar ocn andra våra Sagor lånt och hämtat. Som framdeles bewisas skall¹⁹.

§ 4

Med Thuliske namnet hafwer Saxo förstådt Island hwilcket Stephanius märkeligen förklarar²⁰.

§ 5

Men thet är icke mindre widrigt än ogrundat, at therföre tillägna Island alla gamla Giöthiska och Swänska Sagor; i synnerhet, som Saxo tydeligen gifwer till kienna, at alla Nationer tå redan fägnat sig af sina förfäders handlingar²¹, ifrån hwilkas gemenskap våre Swänske aldrig med skiähl kunna eller böra utheslutas²².

Cap IV

§ 1

Skandia then största af the Germänners öyar hwilkens egenteliga stamord Skan. Kongl. Secreteraren Wällborne Her Peringskiöld med stenfasta skiähl bekräfrar²³, är af Plino²⁴ och Adamo

¹⁵ E. 6. Cap. I. & Libr. 3. Cap. 4. pag 255.

¹⁶ Conf Colleg. manufe. Reverendiff. D. Episc. Doc't Erik Benzell

¹⁷ I. c pag 65,

¹⁸ Tred. del Cap. 7. § 7.C.6. 5 2. Femt. del.C. 4 § 5

¹⁹ Tred. del Cap. 7. § 7.C.6. 5 2. Femt. del.C. 4 § 5

²⁰ Not. ad Sax. pag. 16.172. conf. Torf. I. c. pag 318 seq.

²¹ Ceterae:lationers, inquit, reruns fuarum titules gloriariy voluptatemque ex majoram recordatione peripere solent, in pefat

²² Vid. inf. Jemt. Det.C. a. §. 3. & 4.

²³ In not. ad Vit. Theod. p. 401 seq

²⁴ Lib. 4. Cap. 13.

Flores Antiquitates Skanicae

Bremes²⁵ worden kallad den andra werlden. Hwilket och Edda bifaller, berättades af Gimle, som skall finnas i Småland²⁶, är a sunnan Werthum heims enda beläget²⁷.

§ 2

Af Ptolomeo kallas thenna Skandiska halföen egentligen (propie) Skandia²⁸ som och blifwit Scandinavia och Scanzia under tiden nämnder. Under hwilket navn förstås och innefattas hela det fasta landet, som emellan Ishafwet och thet Baltiska inbegriper Swea - och Giötha Riken samt Norrige och Lappland, Stephanus Praetorius likaledes Desse tre Konungariken utmärkt, och uti Giötharikets ytersta del söder uth anført thet mindre Skandien (Sandia Minor) eller Skån-ö som almänt nämnes och skrifwes Skåne

§ 3

The först och yttersa delar af landskapen hafwa i forna tider gifwit dem fremmandom, som ey altid haftt redig kunskap om ortenas Belägenhet, tilfälle, at under theras namn utnämna thet öfriga af samma land; och altså är hela thet fasta och wida landet i thenna anförda halföen, wordet af Skåne med Scandiska titulen betecknad²⁹.

§ 4

Ehuruwähl Skåne, i synnerhet uti the senare tider, tillägnar sig rättighet till thetta namnet så är dock ofta, särdeles då det hörde till Dannemarck, tillika med Halland ock Blekingen, ihog kommit med thet Scandiska namnet: af all Skaane, säger Hwitfeld, undentogede Warberg allene³⁰.

Cap V

§ 1

Wid thet gamla Jotnaheims beskrifning nämnes i Herv. sagans begynnelse, Scan-diens yttersta ändar i norr och söder, Gandwik och Lundsland: men owist är om Jotnaheim sträckt sig tå i Söder utom Lundsland. Märkeligit är at Sagan sedemehra skiljer emellan Sweriges norra och södra del, Kallandes then förra Jotnaheim, och then senare Manheim³¹ och ther hos talar om the twänne be-synnerliga folck i Sweriges, Resar och Männer. Thet är ock efftertänkeligit at Sweriges i Norra del tillika med then Södra fordom blifwit kallad Gotumheim; Äfwen som Ericus Olaj tillägnar hela Swerige, Giötha namnet³². Hwilket nogsamt witnar om the Giöther, then Scandiska halföens forna inbyggare. Om jättarne, som i forna tider så i Skåne som annorstädes i Scandien sig uppehållit, är åtskillig minning, som dock wid Christendomens början i Norden så blifwit blandad med thet, som til förekommande af ytterligare Hednisk wantro om Träll och the onde andar förkunnandes, så at swårt är at utreda sanningen. Vid. part. 2. C.6. §. 2.

§ 2

²⁵ De sit: Regn. Boreal. C. 229. 230. Conf. Nobiliss. Oernhielm. Hist. Eccl. Sveog. Lib. 3. C. 20. pag 3 1.

²⁶ Vid. Disp. Ups. de Smoland. habit. 1719.

²⁷ Mythol. 3. cit. Cl. Verel. I c. p. 19.

²⁸ Libr. 2. C. 12. vid. Disp. Lund de Scand. Magn. § 3.4

²⁹ Conf. Rudbeck. Atl. om. I. C. 7. p. 223. Baz. Invent. Sveog. C. 1.

³⁰ In Hist. 01. Reg. Dan p. m. 19.

³¹ Rudb. Atl. T. I. C. 13. p. 457. Verel. not. Herv. pag. 15.

³² Libr. I. Conf. Rudb. Atl. Tom. 3. p. 345.

Radices Agentes

Att Lundaland, en del af Giöthaland ytterst söder uth belägit, Warit Skåne, wisar thes belägenhet, som thet i äldre tider blifwet tillika med the öfrige länder af Giöta = riket; kallat allmänt Sunnanskog³³.

§ 3

Herr Verelius förmenar, at för Lundsländ skulle läsas Hunland, hwar med Ryssland i Bilkin. Sag. skall förstås, som at the Nordiska warit fordom kallt Hunlandt³⁴. Men oansedt Manuscta, äro skilaktige³⁵ så lämpar sig dock ordsättet i Herv. Sag. enn fyri sunnan lundenland, bättre till än Ryssland, eller rättare sagt Gardarike, som gemenligen är för des belägenhet emot Sverige, kallat Austur=Weg och Åstergard

§ 4

När Saxo Gramm beskrifwer then Skandiska halföens yttersta ändar, sätter han norr uth Band=wik och i söder thet södra hafwet som sträcker sig fram om Giötariket södra del, meridianum pelagus, praetermeans australem Gothiae plagam³⁶.

§ 5

Men antingen Skåne af then gamla berömliga staden Lund, som i forna tider warit Hufwudstad för mäktige konungar och Regenter³⁷ eller af sielfwa Landetz behagelighet, theraf Raflunda, Odenlunda, Borlunda, Hamnarlunda, Greflunda, Månslunda ec, halfwa sina namn, eller och af någon i Hedendomen namnkonnog Offerlund³⁸ warit kallad Lundsländ, thet hemställer man andras mogna ompröfwande.

Cap VI

§ 1

At våre Swenske eller Svevi, som i taciti tid innehade största delen af thet widtbegrepna gamla Germanhem, hos Samnerne (Semnonnes) thet äldsta och ädlaste Folck, Skandien, hafft sit ufwd=säte, och således warit under thet gamlas Up Sala=Regemente som ock kallades Swia=welde, det gifwer bemälte Historie-Scribent nogsamt tillkienna³⁹. Herr Rudbeck ha mer thet af the kring Upland liggande länders namn jämwäl bewisat. Och som troliget är, at Gylfe i Upland hafft sit säte, så hafwer och then Senare Oden orsak hafft at sig här på en angenäm och fruktbar ort nedsätta, och hans efterkommande af Ynglingaätten hafwa och här i Offer och hufud staden Upsala regerat. Här woro Öferdomarne i Sverige, som ägde i Konunga=wahlet första och förnämsta rösten.

§ 2

Och ehuruwäl Swearne som åhrligen med sine uttog och krigsöfningar, giordt thet Sveviska namnet så berömligit, som förmodeligen leder sin uprinnelse af vårt gamla Sweifa eller

³³ Se. gaml. Lag. H.B. I.L. Cap.I.

³⁴ In. Not. Herv. p.5.

³⁵ Vid. Salan. Ad Eigils p. 122

³⁶ Inpraefat.

³⁷ Vid.Disp. Lund.de. Ant. Urb. Lund Disp. De. Scan. Ant, & de Scand.

³⁸ En sådan Lund har wid Haflunda warit. Se Pierd. del. C. 3. §. 6. Hwarifrån efter en gammal sägn, Staden Lund skall på et synnerligt sätt bekommit sine Inwånare, Namn och upkomst.

³⁹ Libr. de Germ.e. 35.seq. Conf. Rudb.Atl. T.I.p.598. sequ.

Flores Antiquitates Skanicae

Swewa, hwilket betyder: fara omkring; utwidga sin makt och wisa sitt anseende, allmänt äro Svevi hos the Främmande kallade: så behålla dock Upp-Swearne och the längst i Norr boende Swenske, hos Tacitum, sit uhråldriga ädla Swia namn⁴⁰. At namnet Swethiod warit brukeligt för then senare Odens tid, thet wisar Herr Wilde märkeligen⁴¹.

§ 3

C.J. Caefar talar om Swearnas Centrum Pagis, hundari eller härader, och säger at the icke tålt när till sig något åkerbruk, una ex parte ac svevis cerciter millia paffuum D.C.agri vacare dicunter⁴². I anledning hwaraf Herr Rudbeck räknar X Grader ifrån Rheinströmmens uprinnelse in till Skånes yttersta kant⁴³.

§ 4

Skåne tager sig med så mycket större säkerhet del i thet berömliga Swea=namn som thet icke allenast än är i Skåne behållit uti Sweeberg wid Kullen, utan och minning finnes af åthskilliga Nationers namn, Them Tacitus upräknar och säger i genen wara Swewer kallade så som: Angli Aviones, Chauci, Burii, Focii, Osi &c.⁴⁴ Hwilket Engelholm⁴⁵ norra och södra Åby⁴⁶ Raugered i Lyd Giöthe härad⁴⁷ Burlöf, Fosie åos och Olby uti Skåne oc⁴⁸ intyga.

§ 5

Såsom man i the älsta tider betient sig af staftrar och stänger, then man plågat swea till at strida med⁴⁹ som Poetén talar: Stipitibus duris agitur Sudibusque praeuetis; och ännu i Skåne the stänger, som till särdeles hielp eller motwärn brukas, Swear kallas: så synes ey orimmeligit ibland the skiljacktiga meningar, som om Swenska namnets uprinnelse pläga anföras⁵⁰ at ju the stridbare Swear i begynnelsen, af någon uhr gammal Krigzsed, sin Swea-titul erhållit, enligt Swearnas gamla Krigs-wisa: Med Swear Swear Swidur⁵¹.

§ 6

I Skåne hafwer effter gammal berättelse, i förra tider brukeligt warit at med et utsändt swedt träd med widja uti, tillsäja krig, eller och till motwärn almogen upbåda. Hwar om Saxo, omrörandes kriget emot Archiebiskooen Absalon förmäler⁵².

⁴⁰ Trans swionas, inquit Tacitus, aliud mare, pigrum & prope immetum, quo cingi claudiquo terrarum orbem hinc. fides. I. c.

⁴¹ Hist. Svec. Pragm.C. 2. §. 31.

⁴² De Bell. Gall. Lib. 4.c.3.

⁴³ T.I.p. 593.

⁴⁴ Vid.Tacit.lib.c.

⁴⁵ Rudb. Atl.T.I. p.622. seq.

⁴⁶ Rudb. I. c.

⁴⁷ Disp. Lund. prae.D.D. Magn. Rydelio. hab. a. M.Wankif de Scania Memb. 2. §. 1. conf. Gloss. Chauc. ap Leipnit, in Collestan. Etymol. pag. 53.

⁴⁸ Disp.Lund. de scan. Antiq.

⁴⁹ Vid. Loccen. Aniq. Sviog.1.3.c.2.p.173.seq. Tådan låter ordspråket wara: Han går på, som woro han Swedder.

⁵⁰ Verel. Not. Herv.C.10. Loccen. Ant. Sviog. I.t.p.10.11. Disp.Ups. de Herm. Sviog. Gent. Part.I.c.2.§.4.

⁵¹ Rudb. Atl.T.I.p.733. Verel. not. ad. Gaut. & Hrolf. Sag. p.9.

⁵² Lib.15, p.m.328. Septentrionalis Scaniae populus Cum Hallensibus exitus MORE GENTIS, miffo per omnes STIPITE (Se praefto, med Brand och widia hafwer then Danske uttolckaren) sub specie petende libertatis belli titulum fingit. Soque edeci genere exercitum construiuit.

Cap VII

§ 1

Thet är märkwärdiat at i then stora Scandiska halföens yttersta ändar Norr och Söder uth, befinnas lika och med hwar andra wäl instämmande namn; Hwar igenom these Inwånare sin inbördes fasta förbindelse utan twifwel beteknar, och lik som förseglat.

§.2.

Skandien eller gamla Swethiod är och af ålder Schytiod worden. Hwilket så wäl af Schyttinge Sochn i Upland, och Schyttenäs i Norje, samt Schyttings=berg, som effter Hr. Rudbecks utsago, Norriges Yttersta Bergs-klint⁵³, så wäl som af then minning, som Skyterna ytterst i Skåne, uti Skytts=Härad finnas⁵⁴, tydeligen bewisas kan.

§ 3

Till betygande at then gamla Thulöen warit then Skandiska halföen, witnar utom många andra bewis, Tylenäs, eller som andra thet kalla, Tiulenäs, som skall wara en Sweriges bergs=klint i Norr⁵⁵: Att Tule= Boarne äfwen sträckt sina hemwister till Skåne, thet försäkrar församlingarne Tulstorp, samt gårdarne Tuleboda, Tulekille, Tula Åkra etc. I hwilka thet märkwärdiga Tuliska namnet än är fast ståndande. Om Tylö som ligger mot Sweriges södre udd Öresund, i wäster, förmäler Herr Rudbeck⁵⁶.

§ 4

Om Sadur eller Bore och the Ufwer Bornas land, förmäler Hr. Rudbeck, wisandes ther till goda skiähl, jemte minning theraf i Sweriges norra del⁵⁷. Uti Skåne finnas hela församlingar, som till samma saks bestyrkiande af Bore nämnde äro såsom: Borestad, Borelunda, Boreby, Boreslöf, ic. Om Cielle som bodt wid Gislöf icke långt från Trälleborg och thär inrättat Cielles dös, till mining effter sig uti en ganska ymnig sädes=tid; men bliwit blind och af missnöje till kyrkian och kyrkones liud begifwet sig til en Ö i Lefwerhawet i ther ifrån han skal sändt ett gyllende bälte til en piga i Gislöf, med löffte til budbäranden, at få i Gilles=dös en otroligt stor skatt om han ärendet wäl förrätade, är en widlöftig Saga.

§ 5

Thet gamla Corniska namnet hafwer och sitt säte och fasta grund i wår Scandia. Wid thet inlöpande Germannens = eller östra hafwet begynnelse, finnas Torneboar uti Torne härad wid Lund i Skåne⁵⁸ sammaledes norr uth wid thetta hafwetz ända til Rimi Lappmark, ther Tornö Then gamla namnkunnoga Staden belägen är⁵⁹.

⁵³ I. c. p. 446.

⁵⁴ Vid. Disp. Lund.de Scan. Ant. §. 10.

⁵⁵ Rudbeck Atl.T. I. C. 19. p. 515

⁵⁶ Rudbeck I. c. thenna Ö synes wara Dilga, til hwilken ort Kong Agantyr i Arhem eller årstad Härad i Halland lät binda Hunnerne, som i Skåne landstigit til fältslag. Se Tred. Del. Cap. 8. Ty wid Ön lærer han haft sine skepp; men på dunhed ärnade han til landz slås med dem. Thet är och sannoligt, at sanna Ö är then ort, som nämnes i Wellej. Wisor med the orden: Than Haf Fru Dansar på Tilge.

⁵⁷ I.c. pag. 691

⁵⁸ Disp. cit. de Scan. ant. & de Urb. Lund

⁵⁹ Rudbeck. Atl. T.I. p. 153. 394. 673.

Flores Antiquitates Skanicae

§ 6 Giöther hafwa fordom hafft sitt säte i Sweriges norra del: Giöther och Gåuter kallades och the som bodde i Skåne⁶⁰. Som nogsamnt gifwer witsord, om våra gamla Stam= Giöthers fasta besittning i Scandien⁶¹.

§ 7

Rimi Boar finnas än i Sweriges norra dehl. Sammaledes i Skåne⁶² hwarest the Kimmerer och Kimbrer, hwilkas hieltemod och tapperhet lefwer i Historierna med stadigt beröm, ifrån Scandien sit uttog begynt och fortsatt och lämnat minning ther af uti Cimbritz och Cimbritzhamn hwilka namn, fast the i senare tider på Romerskt sätt blifwit, brukeliga, så säger dock the Rimbrers=wik som Contracte nämnes Rimwilk, än sitt gamla och naturliga liud⁶³.

Cap VIII

§ 1

I thet märckliga, Swea=rike hafwa Öfwerkonungarne som woro af the älsta Högborna Kongl. ätter i Scandie, härstammande, till sit wäldes och mackts större säkerhet föregifwit, sig leda sin härkomst ifrån sielfwa Gudarna, och wara i synnerhet under theras omwårdnad och förswar. Som och någre af them, som Gudar, blifwit effter döden wördade⁶⁴.

§ 2

Under Upsala Konungen hafwer gemenligen hwar och en landsort i riket hafft sin enskylda Kong och Föreståndare, ther af så åthskillig berättelse i the gamla skrifter finnes om Filkis kongar, Skatte=kongar, Små=kongar Häradz=kongar ic hwilka senare under tiden hafft mer at säga i sine landz orter, än sielfwe Öfwer= konungarne öfwer alt riket⁶⁵, thet Sagorne nogsamnt bewitna.

§ 3

Om thet gamla Swenska Enwäldz riketz stora mackt och anseende förmäler icke allenast Rimbertus, som wisar, at thet i Ansqarii tid sades: Finis mundi in Aquilonis partibus in Sveonum conjacet regionibus⁶⁶ utan och then gamle Scribenten Tacitus gifwer här om at hederwärdt betygande, sägandes: Swionumshinc ciyitates ipso in oceano, praeter viros armaque, classibus valent, nullis jam excepionibus, non precario jure parerdi⁶⁷.

§ 4

Herr Rutger Hermanid gifwer här öfvrer en efftertänkelig förklaring: hwilka ord, säger han betyga och utwisa rikedomar mackt och et Monarchiskt Herrawälde, gifwandes till kienna, at åthskillige folk warit thetta riket undergifna, som och theraf märkias kan, at samme Scribent sätter ofwan för Svearne thet orörliga hafwet och werldens enda⁶⁸.

⁶⁰ Vid. Inf. Und. Del. C. 3. §. 3.

⁶¹ Gl. L. L. K. B. C. 1

⁶² Rudbeck. I. c.C. 21.p 191. 525

⁶³ Andr. del.C. 6. §. 4.

⁶⁴ Rudbeck. At1.T.I. 218. 01. Sag. C.89.

⁶⁵ Vid. D. Wilde.in Hist. S.P p. 123.

⁶⁶ in. Vit. Ansg.C. 22.

⁶⁷ I.t. Cap. 44.

⁶⁸ in Descipt. Dan, p.47. Qae. verba. divitias. poteniam Ecinperium monarchicum argunt atque indicium faciunt

§ 5

Hwaraf slutas kan, at och Skåne, som är en Scandisk province, thenne tiden så länge thenna Monarchie ägt et så fast bestånd och anseende äfwen ther warit begreppet. Hwilket så mycket tryggare kan sägas, som andragne Taciti wittnesmål warit hos then lärda Conringium så gjällande at han i krafft ther af jemwäl till Dannemarck utsträckt Svearnas mächtige regemente⁶⁹.

Cap IX

§ 1

The som wid inflytjandet till Scandien warit med the förnämste stamfäder följachtige, eller seder mera af them utsprungne äro hafwa utan twivel, till sin enskylda rätt ock allmän wälfärds befordran, sig inbördes med kärlig förbindelse och krafftigt föreningz band förknippat. Såsom gemenligen hwar och en rättsinnig är så om sin wälgång angelägen, at han icke sig undandraget thet beskydd, hägn och försrvar, som han, af sina wänners och blodz förwanter mackt, kan säkert igenom billig undergifwenhet, hafwa at förwänta: utan fast mer af friwilligt mod och egen wördsam böjelse, uti en borgelig samlefnad förflichtad, sin höga Öfwerhetz högstående rätt och höghet stadfäster och uphöjer, samt hela riketz wälstånd med all trogen tienst och lydno, huldheth och manskap uprätthåller och förwidgar.

§ 2

Thet är för then skull troligit, thet warit et fast beslut them emellan, som sig nersat i Norden och intagit then Scandiska halföen, at hwar i sin, Landzort lyda sin öfwerhet, redeligen sig försörja, i mandom ocn tapperhet sig öfwa och förkofra, och i hela riketz anseende och macht på thet kraftigaste efftersträfwa. Hwilket alt the icke mindre än andra Machter grundat på wissa riksens stadgar och författningar, them the, effter the forna tiders tillstånd, pröfwat tienliga, at till wars och ens enskylda sällhet och till thet allmänna bästa antaga och efterlefwa.

§ 3

Till en önskelig påsyftad wärkan hafwer Skåne, så wäl som andra Sweogiötiska Land=skaper i the älsta tider erkiendt thet anseliga Kongliga Öfwerwäldet i Upsala, och warit en lem i thet mächtige Swearike: Ty som Skandien för Odens ankomst kallades Jättahem och Godland, så synes thet theraf uti hafwet sig sträckande Yddar och Utskär, som dock hörde till fasta landet, warit med ordet Reid nämde; Hwar igenom Skåne, som yttersta och största Udden är i Skandien och Giötheland, lærer thet namnet Reid=götaland bekommit. Och som Skåne warit under Gores och hans Effterträdares regemente för Odens tid, så är thet sedermera kommit under Gautland; dock hörde thet med hela thet landet under Swea=Öwerwälde, herfore säges, at endimarck sattes emellan k. Yngol i Upsala och k. Skiöld i Dannermarck, som båda warit bröder⁷⁰.

diversos populos, huic imperio subjectos fuisse, quod inde tiam, collige potest, quia dictus actur, trans Svio., nos pigrum mare & orbis finem constituit.

⁶⁹ Vid. funu. Brev. Hist. p. 459.

⁷⁰ v. Rimbegl. apud. Torf. ser. R.D. p 265.

Flores Antiquitates Skanicae

§ 4

Men huru thet Svenska riket till skada och afsaknad, samt Upsala Enwåldz kongar till mehn och hinder uti Riksens höga förmohner många Högborne Släckter igenom förlänningar och arffskiften tagit till stadig besittning thet ena landskap effter thet andra, thet gifwer Sturleson uttryckeligen tillkienna, som hans ord hos Danska uttolckare lyda: Och hafde Upsala=kongar alltid varit Enwålds kongar öfwer Sverige från Odin och inde till Agnar hin rige döde. Siden blef Lander skifft med arf faar åt hvar fick sin part, som han arfwede, och blefwe Saa mange konge i landet. Dock war Upsala konger öfwer dem alle⁷¹. Effter Agnar then rikas tid, gick riket i Brödra skiffte Thet Sturleson anser för en mångrådighet; Men en del Skandiske höfdingar i synnerhet i the aflägsne orter hade redan tilförne sin mackt och anseende egenrådigt ökt och stadfästat.

§ 5

Med Swea=rike blef åter Skåne åter förbundet och införlifwat, tå then tappre Skånske konungen Iwar Widfadme lyckeligen förde sina wapen emot Upsala Kong Ingiald, som på et mordiskt sätt genom Småkongarnas affskaffande redan lagt grunden till Enwåldz=riketz uprettande igen⁷². Hwar igenom Kong Iwar blifwit en stor och högtrådande Nordisk Monarck⁷³.

§ 6

Om Swea=riketz macht och welde äfwen öster uth, förmåler Saxo, tå han således berättar om Starkotters födelse ort: "in ea regione quae Svetiam ab oriente Complestitur quamque nunc Estonum aliarumque" gentiuz nuzerosa barbaries latis fedibus tenet, originem E. U.M. duxisse, memoriae proditum Consta⁷⁴. Ty som Swea=wåldet äfwen tå innefattade så aflägsna orter och länder, så är och troligit at Skåne, som af begynnelsen, framgent under Kongl. Ynglinga wåldet, warit med Swea=rike införlifwat.

Cap X

§ 1

Landskapen i Swea=rike äro i forna tider delte uti Storland och Småland; Hwar på then gamla Uplandz lagen, wid förklarndet af et rättmätigt konungahwal, synes hafwa haftt afseende giörande thetta sluth: Tha är the kongar till Land och rikis laglika med Upsweum, och Sudermannum i Giötum och Gutum och allom Småländigum⁷⁵.

§ 2

Gå framt thenne delning af ålder warit brukelig, är icke orimmeligt, at the fyra här i Uplandz lagen i synnerhet the Storland af riksens egenteliga hufwudstam utvisa Swea=rike fordom enskylt blefwet fördelt. Så at Upswearne bodt i Upland och the nästgräntsande länder norr uth: Södermännen besutet Södemanland, och the andra landskapen i Söder och Wäster till Giöta=riket: Giötherne hafwa twifels utan bodt norr om Upswearne, ibland hwilka

⁷¹ p.m. 25.

⁷² Mess. Svensk. Krön. C. 15.

⁷³ Herv. Sag. C. 20.

⁷⁴ Lib. 6. p. m. 92.

⁷⁵ K. B.2. §. 9. conf. Verel. Not. ad Herv.& Bos. Sag.

Radices Agentes

Helsingarne warit et märcklig Folk; Således förer ock Herr Rudbeck Giötherna till Sweriges norra del⁷⁶. Men Giötherna Guterna äro the som bebo Giöthariket.

§ 3

Med Smälänningarne förstås alla the, som innehade Smålanden, och antingen hörde till the Fyra Sweriges huwud=delar; eller eljest woro under Swenska Monarckien. Herr Verelius är i samma mening, tå han säger: “fallitur quisque solos Smalandiae jam sic dictae incolas hic memorari existimat Quin hoc nomine comprehenduntur minores omnes regni rovincæ, quae tamen in electione regis jus sufragii semper habuerunt”⁷⁷.

§ 4

Then gamla ländernas indelning af Stor och Småland gifwer och Oluf Skått konung tillkänna, med tänckwärdig berättelse; at hans Fränder hwar effter annan warit enwåldz=konungar öwer Swiawälde, och många andra Storland⁷⁸.

§ 5

Skåne med thet öfriga af Gautland hafwer warit et Storland; Men när thet såsom en Udde och utredd, ther af thet Kallades Reidgöotaland, ansågs eller hade sine egna kongar, är thet ibland smålanden räknat wordet.

Cap XI

§ 1

Hwad nu således om Skåne korteligen förmålt är, kan än vidare bestyrkas af then nära förbindelse som i mångahanda motto finnes emellan Skåne och the öfriga Provincier i Göta=riket.

§ 2

Thet Tioldtiska och Tentiska namnet hafwer sit ursprung af Tinna, Tiona, Thia ic. hwar af Teust, Tuist Tiust som betyder tinst och undergifwenhet, härrörer⁷⁹ Tiustia, Södre och Norre Tiust är i Småland⁸⁰.

§ 3

Twenne Härader äro i Skåne, som äga namn af Giötherna, och kallas än i dag Giöunge=härader. Hwilket namn, effter sin bemärkelse, nogsamnt wisar, at theas Inwånare äro af Giötherna härstammande⁸¹.

§ 4

Lyd=Giöthe contrac´te Lug=Gude=Härad ytterst Oeresund belägit är et hemwist för then, som stodo under Giöternas lydno. At the Lydier och Lyde boar innehafft then trachten, som

⁷⁶ I.c. p. 452.

⁷⁷ In. not. ad Herv. § Bos. Sag. in voce Smaland. jam cit.

⁷⁸ 01. Sag. C. 62. Cit. Verel. in Not. Herv. p.190.

⁷⁹ Rudb. Alt. T I. P. 493.

⁸⁰ H. Speg. Kyrk. Hist. And. Decl. p.173. seq. Tiöder. kallades ock thet folck, som Reidgotha konungen hwar rådanae öfwer. Herv. S. C. 17.

⁸¹ Disp. cit. de Scan. Ant. §. 12.17.

Flores Antiquitates Skanicae

är mellan strömmarna Lyde och Lumma, witnar sammaledes om Skåne=Landz lydno och förbindelse med thet öfriga af Giöthariket i the älsta tider. Hwarutinnan Församblingarnas namn i Frosta härad, Lybby, Hör och Hörby, med sin enahanda bemärkelse likaeds instämma.

§ 5

Antingen man will draga ordetz uhrspung af lyda⁸² eller af wissa wackt=håll, them the gamle kallat Lydznuwardur⁸³, så kommer thet med Skåne öfwerens. Ty utom thet at the Skandier hafft sina wackt=håll i Skåne, at i ackt taga Främmande Siöfart till och från Östersjön, och thet them hemmawarandom tidigt tillkiänna gifwa, som thet om Kong Eiric af Öster Giötland förmåles:⁸⁴ så hafwa the och wid Siöstranden inrättat wissa Båhl, them the wid fiendens annalkande at ther med Allmogen till skyndsamt motwärn upbåda iståndt.

Cap XII

§ 1

Skåne=Landz tillgifwenhet och naturliga förbindelse med Giöthariket, lyser och uti Reid=Giötha namn: Ty enskönt Hr. Wilde⁸⁵ i anledning af Hr Biörners beskrifning⁸⁶ förer Reidgöta=land till Herre-dalen, Jämteland och större delen af Helsingeland, så finnas dock åtskillige minningsmärken i Skåne som här om wittna, hwilka framdeles till de lärdas närmare ompröfwande skola omröras⁸⁷.

§ 2

Oddus Monachus och Snorro Sturleson, af hwilka then förre lefwat wid slutet af det XII och den senare i begynnelsen af det XIII Seculo⁸⁸ berätta at thet gamla Reid=Giöta land i sin tid skall warit Dannemark och Jutland kallade⁸⁹ Hwilka senare namn icke tå först upkommit, som thesse Scribenter, twifwels utan effter senare tiders besättelse, tillagt. Utan, i många hundrade åhr tillförna brukade och wida i werlden bekante blifwit⁹⁰.

§ 3

Märkeliget är at Skåne, igenon många stridigheter och fienteliga försök af then Stormäktiga Kong Ivar Vidfadmes Effterkommande, i långliga tider är wordet beswärad och bract i största orolighet. Ty som Högbemälte Konung, effter Sturlesons utsago⁹¹, blifwit en Stamfader för Svea=och Dana=konungar, så hafwer och följande tider them emellan som af honom uhrsprungne äro warit stor oenighet om Arfs=och besittningz=rätten till Skåne thet Kong Ivar under the tiders Polyarchie, såsom et enskylt arfzlän innehafft hade.

§ 4

⁸² Rudc. I. c.p. 614. Disp. cit. de Scan. Ant §.12.

⁸³ Verel. ind. Scand.

⁸⁴ Vid Torf. I.c.p. 94.

⁸⁵ Hist. Svec. Pragm. Cap. 2. §. 35. p. 172,

⁸⁶ in Tract. de jotunh. p. 53

⁸⁷ Intr. Tredj Del. C.8.

⁸⁸ Tor. I. c. p. 41. 46.

⁸⁹ Vid. Torf. I. c. 86. Seqq. & hic. infr.

⁹⁰ Conf. Verel. not. Hervor. c. 10.

⁹¹ Torf. I. c. p. 308

Radices Agentes

Till förekommande af vidare oro och twedräckt angående Skånska, rättigheten, berättas At emellan Upsala med regenten K. Edmund Slemme och Danska Konung Sven Tiuf=Skegg i thet X Seculo öfvverens kommit är, thet Skåne med rå och rörs läggande skulle tillika med Halland och Bleking höra till Dannemark. Hwar uppå skall wara sökt och utgifwit, Påfwens Agapeti II. stadfäste bref af åhr 954 eller 955⁹². hwilket dock den tappre Kong Erik Segersäll icke lærer acktat; emedan han med segrande hand icke allenast bemäcktigt sig Skåne, utan och fördrefwet bemälte Kong Sven utur Dannemarck. Men Kong Amund, Oluf Skott=konungs Son hafwer sedan öfwerlåtitt Skåne åth Kong Sven Ulfs=son, till wederkändslo för berömlig krigs tjenst han them Swenskom i 12 åhrs tid bewisat⁹³.

§ 5

Hwar igenom Skåne, sedan bemälte Kong Sven, Estridson af Saxone kallad, lyckeligen blef faststæld wid thet Danska Regementet, under samma Herre=wälde förblifwit. Uppå en sådan skilnad hafwer sedermera följt haat och fiendskap emellan the Skånska, och the andra nästgräntzande Giöter, som ey welat erkänna them, som nu woro under Danska Regeringen för Giöter, utom kallat them Danska och Jutar samt landet Dannemark och Jutland. Hwilket Oddus och Sturleson, som förr omrört är, lära hört och i ackt tagit. Ther emot hafwa the i Skåne wrångwist uttydt Reid=Giötha=namnet. Hwilket Herr Verelius till äfentyrs förståt, då han, fast med andra skähl tillägnar Småland thet gamla Reid-Giötha namn, berättandes at thet, warit brukat fere per contentum⁹⁴.

§ 5

Altså förmodar man at thet omtwistade Reid Giöthaland i vårt sanskyldiga, Giötha=rike till ewärdeliga tider fästas kan, intet af ogrundad dikt och påfund, utan af en mer än för 600 åhr sedan, inbördes upkommen wrång förtydelse: intet af någon sielftagen åhro, utan af en med all widrighet tillagd förwitelse: intet af något okunnogt tahl, utan af et ännu i thenna Landsändan gångbart och obetänksamt tillmäle, Hwilket alt tillika med the skiähl som än vidare skola wid tillfälle ihogkommas säkert gifwa tillkänna at en särdeles förbindelse är, och i the äldsta tider warit, emellan Skåne och the andra Giötiska Landskapen.

⁹² In Docum. Spegel. p. 11.seq. con. D. Vilde. Hist. Svec.Pr. C.2. §. 34.

⁹³ Conf. Nob. Oernhielm hist. Eccl. I. 3. C.II. p.232. & reverendiff. Episcop. Erics. Benz. Coll.Ant. Man: sc.

⁹⁴ I. c. p. 116.